

по една окръжна пребротелна комисия, под председателството на окръжния управител, и във всяка административна околия — по една околийска пребротелна комисия, председателствувана от околийския началник. Съставени от представители на местните окръжни, респективно околийски административни учреждения и общински власти, тия комисии имаха да се грижат за разпределянето общините на пребротелни райони и участъци, за определянето и назначаването нужното число контролйори и пребротели във всяка община и изобщо за правилното произвеждане на преброяването в своите области.

Пребротелни участъци и агенти.—Административните общини се разпределяха на пребротелни участъци, обемащи всеки един, в зависимост от състава и характера на общината, от 35 до 70 къщи, или средно по около 50 домакинства, с оглед щото участъка да може да се обходи и преброи в един ден. На всеки участък се определи по един агент-пребротел.

Освен агент-пребротели, в 1910 год. се назначиха във всяка община по един или няколко агент-контролйори (приблизително на 2000 жители по един), като непосредствени ръководители и инструктори на пребротелите в своите райони. В селските общини за такива агенти-контролйори се назначаваха общинските секретар-бирници, главните учители и по-интелигентните местни жители; а в градските общини — предимно секретарите и завеждащите статистическата служба на общините и най-подготвените и подходящи държавни и общински служители.

Разпределянето общините на пребротелни участъци и изначаването на агенти-пребротели се извърши по същия начин, както и при предшестващото преброяване. (Гледай предговора към Общи резултати от преброяване на населението в царство България на 31 декемврий 1905 год., кн. I, стр. IX—X).

На агентите-пребротели се възложи сжщинската работа по преброяването: да разнесат и разпределят разните видове лични и домакински пребротелни карти между отделните категории жители и домакинства в участъците си, да дадат потребните разяснения и упжтят населението в разбиране на въпросите и в написване отговорите в пребротелните формуляри, да съберат във време на обиколките из участъците си всички потребни сведения за проверка и, евентуално, за поправка на попълнените от населението пребротелни карти, а в случай на нужда дори сами да попълнят тия подирните, и най-после да приберат оставените от тях и попълнени от домакинствата карти и ги предадат чрез агентите-контролйори в общинските управления. Едновременно с това, те трябваше да изчислят броя на наличното преброено население в участъците си, въз основа на личните и домакинските пребротелни карти, и да съставят съответната за това табличка за пребротелните си участъци, която също да предадат на общинските власти.

Данните от тия подирните таблици се рекапитулираха от общинските управления в общи таблици за общините по отделни населени места и пребротелни участъци и се пре назначаваха за изпращане в Главната дирекция на статистиката.

Агентите-пребротели се снабдиха с открити листове, удостоверяващи официалния характер на възложената им мисия, с по една пребротелна папка, върху която е означен определения на всеки агент пребротелен участък заедно със списъка на домакинствата в участъка му, с по една паметна книжка, съдържаша пълни инструкции по преброяването и един списък-инвентар за отбелязване какви и колко пребротелни карти са оставени от него във всяко домакинство, и най-после с потребното количество от разните видове карти.

Пребротелни карти. — Данните за населението се събраха, както и при предшестващите преброявания, върху следните 4 вида лични карти и 2 вида домакински карти:

- а) лична карта обр. А (синя) за лица от мъжки пол;
- б) " " " Б (червена) за лица от женски пол;
- в) " " " В (бяла) за случайни гости и пътници от двата пола;
- г) " " " Г (желта) за лица от двата пола, живущи в специалните заведения (колективни домакинства);
- д) домакинска карта обр. Д (сива) за обикновените домакинства;
- е) домакинска колективна карта обр. Е (желта) за специалните заведения (казарми, затвори, манастири, приюти и пр.), които се смятат, от гледище на преброяването, за отделни домакинства.

Предназначението на тия разни видове карти е следното:

За всяко лице, което през ноцата на 31 декемврий 1910 год. се намира в постоянното си местожителство, се попълва с потребните сведения по една лична карта обр. А или Б, в зависимост от пола му; ако се касае за войници, ученици-пансионери, затворници и вжобще за лица от специалните заведения изброени в § 31 на Наредбите по преброяването, то, вместо от картите обр. А и Б, за всяко такова лице се попълва по една желта карта обр. Г, независимо от пола му.

Личните карти обр. А, Б и Г служеха, следователно, за преброяване на местното (оседло) присжтстваше население.

Лица които отсъствуват през ноцата на преброяването от домакинството си, т. е. от обикновеното си местожителство, и се намират в друг град или село на царството, попълват за себе си по една лична карта обр. В, и то там, дето се случат през същата ноц.

За всяко обикновено домакинство, състоеще се от едно или повече лица, агент-пребротеля предава на шефа на домакинството една домакинска карта обр. Д за да бъде попълнена с надлежните сведения, като се запишат в нея всички членове на домакинството (присжтстващи или временно отсъстващи), а също тжй и лицата, които прекарат ноцата на преброяването в жилището на домакинството като временни гости или пътници дошли от друго населено място.

В специалните заведения, точно и изчерпателно изброени в § 31 на Наредбите по преброяването и в предназначения за тях пребротелни книжа, агентите-пребротели раздават домакински колективни карти обр. Е. В тия карти се записват всички лица, които съставят колективното домакинство-заведение.

Домакинските карти обр. Д и Е се състоят, всяка една, от три отдела: в отдел I се вписват всички лица — членове на домакинството, които присжтствуват в местожителството си през ноцата на преброяването и за които са попълнени в домакинството сини (обр. А) и червени (обр. Б) или евентуално желти (обр. Г) лични пребротелни карти; в отдел II се записват — ако такива има — временно-отсъстващите от местожителството си членове на домакинството, за които не са попълнени в домакинството никакви лични карти; в отдел III пак се записват временно-пребиваващите при домакинството по време на преброяването лица, с постоянно местожителство в друго населено място в страната или в чужбина, за които в домакинството са попълнени бели лични карти (обр. В).

Така попълнени, домакинските пребротелни карти съставяха основата на преброяването и служеха за изчисление както на местното (оседло) население (лицата впи-